MALMÖ TENN GJUTARE.

Ur Malmö Fornminnesförenings skrifter

Foto: © Ola Myrin / Malmö Museer

Det gamla tenngjutarehantverket tillhör numera de utdöda yrkena. Det har fyllt sin uppgift, som under yrkets glans dagar var särskilt betydelsefull. Dess utövare, de gamla tenngjutarna,
utgöra också en yrke grupp, intresantare än mången och väl värd att närmare göra bekantskap med. Av mästarna i Malmö känner man också de flesta - de äldsta från medeltidens dagar.

Tennstop 1700/1800 - talet

Beskrivning

Konformigt stop med handtag från mynningskanten till ett stycke ner på buken. Locket ledar mot handtagets fäste, strax intill detta sitter på locket en rund knopp. Kannan har pip mitt emot handtaget. Pipen täcks också av locket.

Berglund, Sven (1786-1845) tillverkare

Foto: © Ola Myrin / Malmö Museer

tydligen fanns det då tenngjutare verksamma i Danmark, och Malmö var ju vid denna tid en dansk stad.
Det är dock först från 1500-talets andra årtionde då, som skriftliga källor bevisa förekomsten av tenngjutare i Malmö.
I stadens äldsta skattelängder, från åren 1517- 1519, påträffas två" kandestöffwer" jämte flera gryde töbere, en yrkesgrupp, som stod tenngjutarna nära, men om rätt snart dog ut.

I Malmö höll sig namnet kandestöber kvar in på 1680-talet, då det utträngdes av kannestöpare eller det rent svenska kanngjutare. Först på 1720- talet slog benämningen tenngjutare igenom. Något tenn- eller kanngjutareämbete fanns inte i Norden förrän 1554. 1645 fick utövarna i Köpenhamn eget ämbete, efter att ha tillhört ett i Tyskland.

Foto: © Viveca Ohlsson / Malmö Museer

från början av 1700-talet och fram till århundradets mitt lydde mästarna i Malmö under Stralsunds kanngjutareämbete. Stralsund var ju då en svenk stad. Sedan tillhörde malmötenngjutarna dels det år 1748 nyorganiserade ämbetet i Göteborg och dels det år 1762 bildade ämbetet i Jönköping. I Malmö har däremot aldrig funnits något tenngjutareämbete.

Werrenrath, Johan Fredrik (1821-1900) tillverkare

Foto: © Ola Myrin / Malmö Museer

Sängvärmare av tenn med träskaft. Stämplar på locket: J F W, X4 , [tre kronor]

Under den danska tiden torde malmömästarna ha behärskat hela eller större delen av Skåne, och ännu så sent som 1717 bodde hälften av provinsens fyra tenngjutare i Malmö. Vid 1700-talets mitt fanns det fortfarande endast två mästare i Malmö mot fyra i det övriga Skåne.

Ännu vid 1800-talets början stod tenngjuteriet ganska högt, men efter något årtionde började det gå tillbaka . Glas och porslin trängde allt mer och mer undan de gamla husgeråden av tenn.

Foto: © Ola Myrin / Malmö Museer

Några mästare

Niels Laursen (Niels Kandestöffwer) förekommer i skattelängdern a 1517- 1519 och nämnes i rådstuvurättens dombok 1530, då han va r död. Han hade en son Laursielsen, som 1539 nådde myndig ålder och emottog sitt fädernearv. Av skatten storlek att döma var Niel Laursen en framstående mästare. Han bodde i egen gård, som han själv låtit bygga . Den låg vid Östergatan i nuvarande kvarteret Kronan å den tomt, som sedermera fick nr 208. Hans sigill finner man bland de 36 vaxsigill, om hänga under ett pergamentbrev från år 1520 rörande borgmästare och råds överenskommelse om handeln med allmogen.

Söffren Kandestöber nämnes i skattelängder åren 1613-1621. Även han bodde på olika ställen i stad en. Ar 1613 bodde han i femte roten, två år senare i den sjätte och 1621 i den sjunde. I skattehänseende tillhörde han de lägsta skattedragarna och betalade långt mindre skatt än de båda andra samtida kanngjutarna.

Elddonsask av tenn med två fack.

Foto: © Ola Myrin / Malmö Museer

Foto: © Ola Myrin / Malmö Museer

Filip Stickler, född 1 juni 1712 i Malmö, död i utlandet efter 1752. Föräldrar voro förenämnde tenngjutaren Mickael Stickler och Ingeborg Mån dotter. Gift omkring 1745 med Cecilia Joensdotter, död 11 november 1791 i Malmö och dotter till bryggaren Joen Persson och hans hustru Christina Brandt. En dotter, Engela Christina, född omkring 1751, levde vid moderns död. Förmodligen lärde Filip Stickler yrket hemma ho"' sin fader. Vid aderton års ålder började han sin gesällvandring, som räckte i femton år, under vilka han arbetade på skilda platser såväl här hemma i Sverige om i utlandet.

På en gården vid Skomakaregatan bodde Anders Ekman i många år och hade åtminstone hela 1780-talet fullt upp med arbete. Mot slutet. av århundradet synes arbetstillgången däremot bliva mindre.

I tenngjutare Magnus Bergman, sin forne gesäll, fick han också 1793 en konkurrerande mästare. När denne sökte sig hit, framhöll Ekman, att det var knappast, att en tenngjutare kunde försörja sig här, vilken åsikt delades av stadens äldste.

Butiksfasad på Skomakaregatan
Oscar,Nyströms bleck-och plåtslageri

Foto: Carl Wilhelm Roikjer /
Malmö Museer
År 1900